

PLEDOARIE PENTRU MANAGEMENT

Acad. Ștefan MILCU

OPINIA

națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național.
editată de FUNDATIA "ROMANIA DE MAINE"

OPINIA PUBLICĂ ȘI MASS-MEDIA

Prof.dr.Aurelian BONDREA

Puterea mass-media și rolul său în formarea opiniei publice și a gândirii indivizilor au atras și continuă să atragă atenția cercetării sociale, în primul rând a sociologiei. După cum semnala și Raportul Clubului de la Roma, **Prima revoluție globală**, lumea contemporană și, în consecință, cea viitoare, au și vor avea nevoie, în măsură tot mai mare, de întreaga gamă a mijloacelor de informare în masă ca factor al comunicării sociale, al informării și dezbaterii complexe problematice a dezvoltării omenirii. Cum subliniază cei doi autori ai raportului, Alexander King și Bertrand Schneider, "libertatea informației, accesul liber la informație și pluralismul

informației rămân cauzele nobile ale bătăliei ce niciodată nu este complet câștigată. În procesul adaptării la schimbare, al continuei instruirii dintr-o societate în tranziție, al integrării în complexitate și incertitudine, rolul mediilor de informare devine primordial" ¹⁾.

Larg împărtășit, inclusiv în domeniul cercetării vieții sociale și a opiniei publice, un asemenea punct de vedere solicită, însă, analiza unor serii de aspecte, de la temele și subiectele mijloacelor de informare, la gradul de dependență sau independență al acestora față de diferiți factori (autorități publice, partide politice, grupuri de influență etc.), de la aria de

răspândire la etica profesională a celor ce lucrează în domeniu (ziariștii), de la gradul de informare și cultură al beneficiarilor mass-media la concordanța sau neconcordanța (deliberată sau întâmplătoare) cu problematica majoră a unei societăți date și a unor categorii ale populației, fără a mai vorbi despre nevoia de a măsura și evalua cât mai realist impactul mass-media asupra opiniei publice și invers.

(Continuare în pag. 6)

Managementul este un termen nou intrat în limba română. De fapt un barbarism, dar cum nu avem un echivalent exact, suntem obligați să-l folosim. Denumeste "știința de a organiza și conduce o instituție". După opinia mea, el nu poate desemna orice acțiune umană organizatorică. Deși el desemnează, în fond, o practică ce ar putea fi definită cel puțin de la începutul Renașterii. Întrucât nu se poate concepe o conducere fără a avea la bază o cunoaștere științifică. În cazul țării noastre, într-un mod inexplicabil, folosirea termenului a întâmpinat rezistență. În a doua jumătate a secolului nostru, această rezistență s-a făcut simțită chiar și în Academie, când a fost vorba să se înființeze o comisie de management. Rezistența ca atare, a fost depășită grație perseverenței admirabile a profesorului Emil Mihuleac.

În epoca de față, managementul ne ajută să rezolvăm problemele tranziției și să eliminăm acel nefast "văzând și făcând" - o veritabilă eroare de gândire care a cauzat multe erori făcute în producție, în cele mai diferite forme de organizare a instituțiilor. Spre surprinderea mea, o asemenea eroare n-a lipsit nici din învățământul superior. Poate și datorită faptului că termenul de management, în mod surprinzător, a fost considerat la început ca referindu-se numai la întreprinderile industriale și comerciale.

Este uimitor să constatăm, de asemenea, că știința conducerii și organizării nu a putut lipsi din nici un război. În toate aceste confruntări au învins cei ce au avut un management mai bun.

Analiza managementului, ca știință a conducerii, ne arată că el are de fiecare dată un specific, neexistând un management în general, decât ca o concepție teoretică. În aplicarea lui, însă capătă specificitatea acțiunii unde este întrebuit. Să reținem, totodată, că aplicarea managementului în domniile superioare ale culturii nu este posibilă fără disciplina complexă a gândirii, caracteristică în cel mai înalt grad științei de a conduce. Managementul este obligatoriu în realizarea oricărei acțiuni umane, dar nu trebuie să fie folosit decât pe baza unei gândiri corecte. Lipsa acesteia duce la eroare și este suficient să analizăm epoca actuală tranziții, cu atâtea insuccese, spre a ne convinge de un asemenea adevăr. Calitatea managementului este hotărâtoare pentru reușita acțiunii. Analiza insucceselor unei acțiuni duce întotdeauna și la o eroare de management. Iar o asemenea eroare implică gândirea, capacitatea de a proiecta optim, implică deci, competența oamenilor. De unde reiese importanța hotărâtoare a factorului om în realizarea managementului. Nu este suficient să enunțăm idei, ci trebuie să avem oameni capabili care să le aplice. Pe această cale, a întrebuitării unor oameni capabili, putem ajunge la **optimizarea managementului**. Nu este suficient să declari că aplici managementul, ci acesta trebuie să fie **optim** pentru acțiunea întreprinsă.

LIMBĂ-ARTĂ-STIINȚĂ(II) Despre sociolingvistică

Acad. Ion COTEAU

Privită din perspectiva calității ei de știință a limbii, lingvistica poate fi luată ca parte sau domeniu al sociologiei, de vreme ce nu există societate umană fără limbă. Faptul acesta a și fost remarcat de renumitul antropolog Claude Lévi-Strauss într-un articol intitulat **Analiza structurală în lingvistică și în antropologie**, publicat în *Word*, I, 2, din 1945, unde el scrie:

"În ansamblul științelor sociale cărora îi aparține în mod indiscutabil ¹⁾, lingvistica ocupă totuși un loc excepțional: ea nu este o știință socială ca toate celelalte, ci aceea care de departe a realizat cele mai mari progrese, singura, fără îndoială, care poate revendica numele de știință ²⁾ și care a reușit să formuleze o metodă pozitivă și, totodată, să cunoască natura faptelor supuse analizei sale. Această situație privilegiată atrage după sine unele servituiți: lingvistul va vedea adesea cercetători din domenii ale unor

discipline învecinate, dar diferite, inspirându-se din domeniul său și încercând să urmeze aceeași cale ³⁾."

William Labov în schimb, într-un articol intitulat **Studiul limbii în context social**, afirma în 1972 că lingviștii "care lucrează după tradiția saussuriană (și aceasta include marea majoritate) nu se ocupă deloc de viața socială, ci lucrează în birourile lor cu unul sau doi informatori sau examinează propriile lor cunoștințe despre *langue*. Mai mult, ei insistă ca explicațiile faptelor lingvistice să fie luate din alte fapte lingvistice, excluzând alte date externe privind comportamentul social.

Părerea aceasta este într-un fel surprinzătoare, căci autorul citat a pierdut din vedere cercetările de dialectologie și cele de stilistică.

(Continuare în pag. 6)

90 DE ANI DE LA RASCOALA DIN 1907

„DUMNEZEU SĂ-I IERTE!”

Nicolae Iorga

Dumnezeu să-i ierte pe cei patru țerani români împușcați în orașul românesc Botoșani de oastea românească în ziua de 5 martie 1907.

Să-i ierte Dumnezeu pentru câtă muncă de robi au muncit, pentru ce trai de dobitoace nenorocite au dus, pentru câtă înșelare au suferit, pentru câtă jignire au îndurat, să-i ierte pentru viața lor de suferințe, să-i ierte

pentru clipa de desperare când s-au ridicat vărsând pe strade nu sânge omenesc, ci rachiul cu care erau otrăviți.

Să ierte Dumnezeu pe ostașii cari, de frica poruncii, au împușcat pe frații lor, cel mai greu păcat ce poate împovăra o inimă omenească.

Și să nu ierte Dumnezeu pe străinul fără inimă care a stors vloga o sută de ani și astăzi vrea și sângele, pe stricatorii pământului,

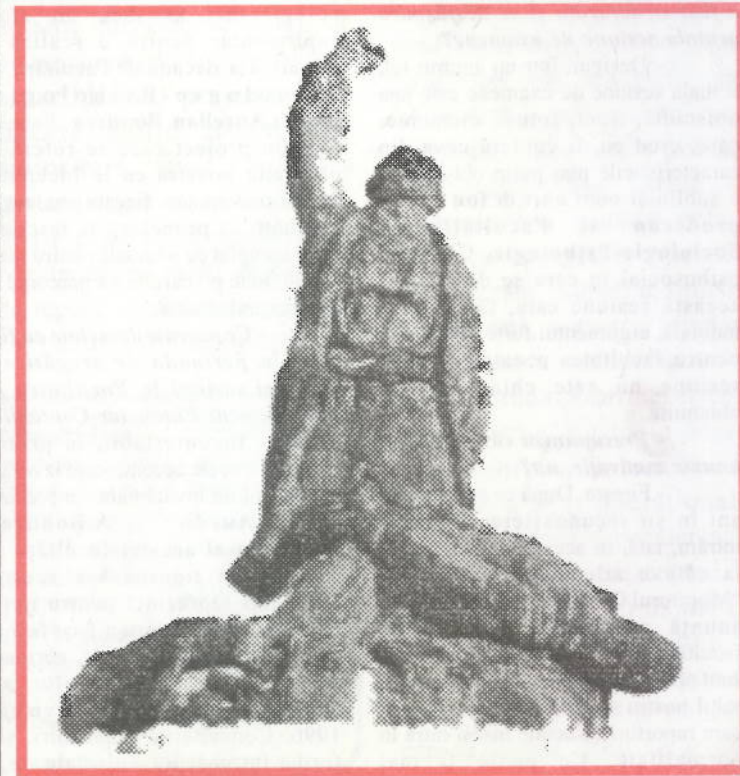
pe risipitorii gospodăriilor, pe ticăloșitorii oamenilor, pe pângăritorii femeilor; să nu ierte Dumnezeu pe ciocoimea obraznică și proastă, care n-a știut și nu știe a-și înțelege, iubi, apăra și măcar cruța pe cei de o lege și de un neam cu dâșii; pe hâzii politicieni mâncați de poftă și nevolnici; să nu ierte Dumnezeu pe cârmuitorii neghiobi sau vânduți înaintea cărora, cufundați în orgii bugetare, fumegă acuma acest sânge nevinovat.

În vecii vecilor cât va mai dăinui suflarea românească pe acest pământ, să nu-i ierte Dumnezeu pe netrebnicii și pe făcătorii de rele.

Să fie în casa lor atâtea belșug ca în bordeiele celor ce au murit, atâtea fericire în viața lor câtă a fost în viața celor care s-au vârcolit de gloanțe, să fie atâtea cînste și atâtea demnitate câtă li s-a lăsat acelor sârmani ce s-au dus ca niște pârâși veșnici înaintea scaunului judecăților celor mari; să mântuie ca dâșii vărsându-și sângele inimii în țernă și pe urma lor să rămâie ca pe urma împușcaților copiii ca să moară de foame și femeile ca să le cumpere ...

Așa să dea Dumnezeu !

"*Neamul românesc*", an. I, nr.87, 8 martie 1907)



ȘEDINȚA SENATULUI UNIVERSITĂȚII „SPIRU HARET”

Ședința Senatului Universității „Spiru Haret” din 24 ianuarie 1997, desfășurată sub conducerea prof.dr. Aurelian Bondrea, președintele FUNDAȚIEI „ROMÂNIA DE MĂINE” și al Senatului acestei universități, a avut la ordinea de zi, între alte probleme, discutarea și validarea concursurilor pentru ocuparea posturilor didactice la **Facultatea de Drept**: 2 posturi de profesor (unul la disciplina de Drept constituțional și altul pentru disciplinele Protecția juridică a drepturilor omului și Drept instituțional comunitar); 7 posturi de lector și 3 posturi de asistent la Catedra de Drept public, iar la Catedra de

Drept privat, 4 posturi de lector și 1 de asistent.

În continuare au fost prezentate informații privind măsurile luate, ca urmare a observațiilor C.N.E.A.A., de către facultățile de **Drept, de Limbi și Literaturi Străine, de Filosofie și Jurnalistică**. Prof.dr. Adam Popescu, prof.dr. Angela Ion și prof.dr. Ion Rebedeu au arătat că în toate cele trei facultăți sunt îndeplinite cerințele stabilite prin lege. În discuțiile ce au urmat, a fost acordată atenție deosebită amenajării noilor laboratoare, perfectării convențiilor de practică, dotării în continuare a bibliotecilor. Prof.dr. Aurelian Bondrea a

evidențiat faptul că, în procesul creșterii calității învățământului la Universitatea „Spiru Haret”, dobândesc o însemnătate deosebită popularizarea, organizarea și desfășurarea optimă a concursurilor de ocupare a posturilor didactice, amplificarea cercetării științifice și, pe această bază, elaborarea de către titularii disciplinelor, a cursurilor universitare care să apară succesiv la Editura FUNDAȚIEI „ROMÂNIA DE MĂINE”.

Totodată, s-a aprobat scoaterea la concurs a noi posturi didactice pentru Universitatea „Spiru Haret”.

SESIUNEA DE EXAMENE LA UNIVERSITATEA „SPIRU HARET” SUB SEMNUL ANGAJĂRII RESPONSABILILE

● **Corpul didactic** - exigență și rigoare

● **Studentii** - străduință și răspundere pentru propria pregătire

Prima sesiune de examene din acest an s-a deschis în atmosfera atât de specifică, unică în felul ei, acestei veritabile confruntări a studenților cu propriile cunoștințe acumulate la cursuri, seminarii, colocvii, inclusiv în timpul activităților practice. Debutul acestei sesiuni a avut loc sub auspiciile unor înalte exigențe. Sunt exigențele formulate de cei care se străduiesc să confere întregului proces de pregătire a studenților o calitate superioară, șansa unui adevărat învățământ de performanță.

Este evident faptul că într-o asemenea concepție unitară senerie și segmentul acesta al sesiunilor de examene ca parte integrantă a unui proces - a apreciat dl. acad. Ion Coteanu, rectorul Universității „Spiru Haret”. Dar, tot așa de evident este și adevărul potrivit căruia în organizarea fiecărei sesiuni intervine ceva de ordin calitativ nou, atât sub raportul pur al modalităților de organizare, cât mai ales al celui de conținut. Se ar însemna dacă aceste sesiuni s-ar cantona în zona obișnuitei - ca să nu zic în aceea a rutinei? Bănuiesc că nimeni n-ar mai vibra la gândul responsabilităților pe care le incumbă pregătirea examenelor, modalitățile de desfășurare a acestora, ambianța etc. Poate tocmai de aceea, pornind mereu de la evaluarea modului în care au decurs sesiunile precedente, pe baza concluziilor de zi cu zi, adăugăm, de fiecare dată, noi carate acestui permanent proces de perfecționare. Oferta pe care am făcut-o anul acesta studenților - **lucrările de sinteză** -, un mic cadou de iarnă, vine negreșit în întâmpinarea efortului lor de fixare a cunoștințelor, de cuprindere mai bună a materiilor, de autoexigență. Apoi, **opționalele** - o adevărată mană cerească pentru acești tineri care au ales Universitatea „Spiru Haret” - dreptul studenților - tinzând a deveni ceva sacru -, dacă se poate spune așa, de a opta asupra modului în care să aibă loc desfășurarea examenelor - teste în scris, examinare orală sau lucrări de sinteză - etc. Și, dacă există ghinionul de a pierde un examen la scris, studenților le mai dăm o șansă la examenul oral. Dar, pentru a evita aceste momente stresante pentru toată lumea, anul acesta ne-am propus să aplicăm **principiul**

restanțelor. Adică, un student care pierde acum anul, indiferent de disciplină, are dreptul să se înscrie în anul următor dacă are două restanțe, susținând examenele respective în sesiunea obișnuită și cu anul în care a căzut.

De altfel, la **întâlnirea decanilor tuturor facultăților** din cadrul Universității „Spiru Haret” - ce a precedat deschiderea actualei sesiuni de examene - s-a apreciat că interesul studenților pentru prezența, pentru participarea masivă la cursuri a sporit considerabil - dovadă că și propriile lor exigențe au crescut. Săliile de curs arhipline pot fi o mărturie relevantă în acest sens. Deci, tot atâtea premise favorabile pentru ca asemenea situații să fie cât mai puține, pentru ca nimeni să nu abuzeze de această șansă. Totodată, au fost reformulate responsabilitățile cadrelor didactice privind modul în care să se organizeze mai eficient, mai sistematic, consultațiile acordate studenților înainte de sesiunea de examene, în care să li se asigure cursurile, de implicare în a le înlesni multiplicarea cursurilor și a altor materiale didactice, în realizarea unor noi seturi de trimiteri bibliografice.

Practic, pe ce coordonate a fost structurată și se desfășoară actuala sesiune de examene?

Desigur, într-un anumit fel, actuala sesiune de examene este una obișnuită. Sunt, totuși, elemente, care, cred eu, îi conferă ceva din caracteristicile mai puțin obișnuite - a subliniat conf.univ.dr. Ion Cauc, **prodecan al Facultății de Sociologie-Psihologie**. Climatului psihosocial în care se desfășoară această sesiune este, fără nici o îndoială, argumentul forte după care, pentru facultatea noastră, această sesiune nu este chiar atât de obișnuită.

Presupunem că există și o anumită motivație, nu?

Firește. După ce am așteptat ani în șir recunoașterea oficială, intrăm, iată, în această sesiune, doar la câteva zile după apariția, în „Monitorul Oficial”, a unei H.G. care anunță autorizarea funcționării facultății. Deși nemărturisite, emoțiile sunt puternice. S-a reconsiderat astfel rolul nostru social într-un context în care raporturile sociale înseși intră în normalitate. Ce poate fi mai stimulativ decât certitudinea că

activitatea cadrelor didactice - a căror valoare reală nu poate intra nici măcar în discuție -, nu va fi zadarnică, sperând ca, mai devreme sau mai târziu, mulți dintre cei care stau astăzi în bancă vor fi ei înșiși în situația de a preda sociologia și psihologia în licee și facultăți, sau vor fi buni specialiști în laboratoare și institute de cercetare.

Mai exact, în plan organizatoric, logistic, ce elemente noi au intervenit?

Deși în învățământul superior nu se pot face schimbări structurale, de anvergură, peste noapte, suntem angajați într-un amplu și permanent proces de creștere a calității demersurilor noastre în toate segmentele procesului de învățământ. Ceea ce este, într-adevăr, cu desăvârșire nou, se referă la faptul că este primul an universitar când **toate activitățile didactice cu caracter aplicativ se desfășoară în trei laboratoare**, dotate cu cea mai modernă aparatură - de psiho-diagnostic, psihologie experimentală, analiza și prelucrarea datelor sociale.

În perspectivă, ce exigențe opționale ar fi de notat?

În perspectiva foarte apropiată m-aș bucura dacă toți colegii mei ar face un efort suplimentar pentru a realiza o inițiativă a decanului Facultății de Sociologie-Psihologie, prof.dr. Aurelian Bondrea. Este de fapt un proiect care se referă la obligația noastră ca la începutul anului universitar fiecare student al facultății să primească la înscriere setul complet de manuale pentru toate disciplinele pe care le va parcurge în acel an universitar.

Ce accente deosebite au fost puse în perioada de pregătire a actualei sesiuni la Facultatea de Management Financiar-Contabil?

Incontestabil, în primul rând, sunt acele accente care izvorăsc din planul de învățământ - a precizat conf.dr. Aurđn A. Bondrea, **prodecan al acestei facultăți**. Și respectarea riguroasă a acestor prevederi reprezintă pentru noi o exigență. Deci, pentru a face față cu brio acestui adevărat test, perioada de pregătire a studenților s-a desfășurat între 19-23 decembrie 1996. Consultații, convorbiri, sub forma întrebărilor colectate de la studenți și a răspunsurilor date de

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ
ȘI RELANSAREA

ECONOMIEI NAȚIONALE
- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof.dr. Constantin Ionete
- Prof.dr.doc. Alexandru Zanfir
- Prof.dr. Mircea Druc
- Prof.dr. Alexandru Albu
- Prof.dr. Mihai Părăluță
- Prof.dr. Gheorghe Zaman
- Prof.dr. Petre Măicomete
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU
PROBLEMELE ȘTIINȚEI
ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secară
- Prof.dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU
PROBLEMELE CULTURII
ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof.dr. Alexandru Boboc,
membru corespondent al
Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Dinu Săraru
- Prof.dr. Ion Dodu Bălan
- Prof.dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA
NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN
ROMÂNIA

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală

- Prof.dr. Ioan Scurtu
- Prof.dr.doc. Titu Georgescu
- Prof.dr. Ștefan Lache
- Adrian Păunescu
- Prof.dr. Ion Rebedeu
- Prof.dr. Ion Mihail Popescu
- Prof.dr. Gheorghe Cazan
- Prof.dr. Ion Tudoseșcu
- Prof.dr. Tiberiu Nicola
- Prof.dr. Virgil Constantinescu
- Prof.dr. Mihai Merfea

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE
POLITICE ȘI PROBLEMELE
RELATIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof.dr. Mircea Nicolaescu
- Dan Lăzărescu
- Prof.dr. Constantin Mecu
- Prof.dr. Marin Nedelea
- Prof.dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU
PROBLEMELE SĂNĂTĂȚII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- Prof.dr.doc. Victor Ciobanu
- Prof.dr. Caius Traian Dragomir
- Prof.dr. Andrei Firiță
- Prof.dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof.dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof.dr. Nicolae Ursea
- Prof.dr. Ștefan Costea

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE
JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT
ȘI DEMOCRATIEI

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof.dr. Gheorghe Uglean
- Prof.dr. Antonie Iorgovan
- Prof.dr. Adam Popescu
- Prof.dr. Nicolae Popa
- Prof.dr. Andrei Popescu
- Prof.dr. Victor Dan Zlătescu

Director:
Prof.dr. AURELIAN BONDREA

cadre didactice de profil dintre cele mai competente, indicații bibliografice suplimentare - au fost modalitățile prin care am încercat să facem accesul studenților la o pregătire cât mai profundă, cât mai largă, mai diversificată. Apoi, grija noastră primordială a fost aceea ca **prin planul editorial să acoperim cursurile pentru absolut toate materiile**, în așa fel încât nimic să nu rămână descoperit, în ideea că, totuși, studiul individual este baza pregătirii. Am asigurat și noi sinteze ale cursurilor, dar în viziunea noastră nu trebuie să existe nici o ruptură între aceste lucrări și cursuri. Tot așa cum nu trebuie să constituie doar simple rezumate ale lor, care n-ar mai prezenta un prea mare interes nici pentru studenți, ci ne-am străduit ca ele să aducă și elemente de noutate, de actualitate, care apar în domeniul instrumentelor și mecanismelor acestor mari domenii ale formării economiei de piață. Este un travaliu în plus. Dar noutatea cucerește, întotdeauna, deopotrivă, atât pe profesori, cât și pe studenți.

Ce părere au studenții despre actuala sesiune de examene?

Pentru noi această sesiune este ceva mai complexă, pentru că avem mai multă materie de pregătit - ne-a mărturisit Traian Văduva, **student în anul III, la Facultatea de Sociologie-Psihologie**. Dar merge. Avem deja un mare capital de experiență câștigat în celelalte sesiuni. Acum îl punem în valoare. Cu ambiție tinerească, bineînțeles. Până la limita maximă - dacă se va putea. Apoi, în fiecare an am avut obligația să

elaborăm un referat în domeniul sociologiei românești - o adevărată provocare. Ne-a fost de mare ajutor în aprofundarea cunoștințelor, în dobândirea altora noi. Apoi există și latura pasională - cea a cercetării, nu?

Mai multe ore de practică, de laborator, de cercetare de teren reprezintă, într-adevăr, una din opțiunile noastre, de care realmente s-a ținut seama - a precizat Florin Pipelea, **student în anul III, la Facultatea de Sociologie-Psihologie**. Să faci investigații alături și împreună cu profesorii tăi, să realizezi sondaje de opinie, să faci cercetare de teren încă din anii studenției - iată o șansă ce ni se acordă pentru a ne conecta mereu pregătirea la cerințele realității, de a ridica ștacheta autoexigenței. Așa că, fără falsă modestie, putem spune că avem un atu puternic în pregătire, care ne ajută să ne prezentăm încredători, cu fruntea sus, cum se spune, la actuala sesiune de examene. Dar emoțiile sunt emoții. N-au dispărut și e tare bine.

...Iată câteva aspecte relevante, sperăm, care-și propun să recompună imaginea actualei sesiuni de examene, să surprindă câteva din elementele ei specifice, o părțică din tumultul ei. Clădit pe o puternică și modernă bază tehnico-materială, pe un complex proces de pregătire didactică, optimismul ce respiră din aceste relatări, din opiniile exprimate, devine certitudine, iar performanța tot mai aproape de realitate. O splendidă competiție cu noi înșine - cum declara unul dintre studenții de la Facultatea de Management Contabil-Financiar din anul terminal.

Adela DEAC

STAREA NAȚIUNII ȘI STAREA NOASTRĂ DE VEGHE

Apariția volumului STAREA NAȚIUNII 1918-1996. CONCLUZII ȘI OPȚIUNI PENTRU ROMÂNIA DE MÂINE, PENTRU VIITORUL POPORULUI ROMÂN, la Editura Fundației "România de Măine" 1996, a constituit un eveniment de referință în viața societății românești. Și aceasta din mai multe motive. Primul se referă la faptul că lucrarea se înfățișează ca cea dintâi sinteză științifică a evoluției României pe parcursul ultimilor opt decenii, sinteză elaborată din perspectiva intereselor naționale majore și cu participarea unor specialiști de prestigiu din știință, cultură, învățământ. Al doilea motiv corelativ, și care-i explică în mare măsură largă audiență, este că lucrarea nu se situează în perimetrul vreunei opțiuni politice, ca atare, nu operează cu viziuni subiective în cercetarea evoluției României, ci-și propune stimularea dezbaterilor analitice, într-un efort general și unitar pentru ieșirea țării din criza în care se zbate. Al treilea motiv este că efectuează analiza societății românești pe domenii concrete de activitate, comparativ cu situația din alte țări, în context european și internațional, cu o largă deschidere prospectivă în orizontul căreia elaborarea unui program de unitate națională apare ca un imperativ istoric și moral.

Toate aceste virtuți i-au conferit lucrării ca atare un caracter catalizator în cuprinsul cercetării românești de profil și nu este o surpriză că adeziunile la mesajul ei sunt adeseori însoțite de demersuri analitice care aduc noi argumente în sprijinul concluziilor și opțiunilor pentru care pledează STAREA NAȚIUNII 1918-1996. Îndeosebi acest din urmă fapt ne determină să instituim în revista "OPINIA NAȚIONALĂ" o nouă rubrică, intitulată STAREA NAȚIUNII ȘI STAREA NOASTRĂ DE VEGHE, în cuprinsul căreia vom publica cele mai reprezentative opinii privitoare la starea la zi a societății românești, la direcțiile de evoluție posibilă a ei, în temeiul cărora să se poată ulterior alcătui, așa după cum însăși lucrarea STAREA NAȚIUNII 1918-1996 propune, un Program-cadru de acțiune, în politica internă și externă a României, pentru secolul al XXI-lea. (M.I.)

INFLAȚIA

Dr. Gh. ZAMAN,
directorul Institutului de Economie Națională

Într-o economie în tranziție cu nivel de dezvoltare relativ scăzut, cum este cazul economiei românești, inflația reprezintă fenomenul cu cele mai nefavorabile influențe pe termen mediu, scurt și lung atât în plan economic, cât și social. Întrucât ea determină instabilitatea economică în general, prin imposibilitatea utilizării unor anticipații raționale care să stea la baza calculului estimative de eficiență cu grad ridicat de verosimilitate pe termen scurt și mediu, necesare revigorării programate a proceselor investiționale; încurajează activități cu caracter speculativ și inhibă pe cele ținând de economia sănătoasă, reală, creatoare de bunuri și servicii cerute pe piață; diminuează sensibil investițiile pe termen lung datorită unor rate mari sau în creștere a dobânzilor, inconsistenței devizului costurilor investiționale, interferenței distorsionante dintre cerere și ofertă. Totodată, inflația favorizează o reducere a cererii populației, o scădere a nivelului de trai și, implicit, diminuarea propensiunii acesteia spre economisire.

Indiferent de modul în care este măsurată evoluția inflației (indicele prețului de consum sau al prețurilor de producție etc.), perioada de tranziție în România s-a caracterizat printr-o rată a inflației ridicată, comparativ cu cea din țările dezvoltate și, mai ales, cu nevoile de redresare și restructurare tehnologică a întregii economii românești în direcția sporirii capacității sale

concurrentiale pe plan regional și mondial.

Rata anuală a inflației în România, potrivit IPC, a fost de: 37,7% în anul 1990; 228,8% în 1991; 199,2% în 1992; 295,5% în 1993; 61,7% în 1994; 28,7% în 1995 și, potrivit unor estimări, 45,5% în anul 1996. Rata reală pozitivă a dobânzii (în sensul că inflația a fost inferioară ca mărime cotei dobânzii) nu s-a înregistrat decât în anii 1994, 1995 și 1996, dar la un nivel inflaționist foarte ridicat. Chiar dacă reducerile ratei anuale a inflației de la câteva sute de procente la câteva zeci în ultimii ani s-au considerat a fi o realizare notabilă (și s-o recunoaștem, a și fost!), aceasta s-a dovedit a fi extrem de fragilă și nedurabilă, ceea ce ne îndreptățește să afirmăm că, practic, la adevăratele cauze ale procesului inflaționist cronic persistent din economia românească, din varii motive obiective și subiective, nu s-a putut ajunge cu aplicarea unor soluții eficiente.

Una din temele de cercetare, pe lângă cea a metodelor de măsurare și a cauzelor inflației, este cea a "avantajelor și costurilor" acestui proces, adică a celor care "câștigă și pierd" de pe seama creșterii galopante și dezordonate a prețurilor. Subiectul este cu mult prea vast pentru a putea fi tratat cu profunzimea necesară în cadrul acestui articol, și tocmai de aceea încercăm numai câteva sugestii în legătură cu efectele inflației.

Efectele inflației asupra repartizării veniturilor sunt

cunoscute ca amplificatoare de inechități. Inflația favorizează deținătorii de profit, cu condiția ca indexarea salariilor să fie întârziată și mai mică decât rata inflației, ceea ce, în final, se repercutează nefavorabil asupra costului vieții la categorii largi de salariați. În general, creșterea economică inflaționistă generează transferuri de venit în detrimentul cumpărătorilor și în favoarea vânzătorilor. O clasificare și cuantificare valorică a debitorilor și creditorilor în economia de tranziție a României, marcată de un blocaj financiar în creștere, capătă o importanță practică deosebită. De aceea, o atenție specială trebuie acordată agentului economic sui generis, reprezentat de către statul însuși care, finalmente, prin deficitul bugetar în continuă creștere, poate fi considerat debitor, deși, la rândul său, este creditorul multor agenți economici (mai ales de stat) care nu-și achită la timp sau deloc datoriile față de acesta.

Dacă s-ar adopta ipoteza că cea mai mare parte a membrilor societății românești sunt concomitent cumpărători și

vânzători de bunuri și servicii, efectele adverse ale inflației, cu o rată contând în bună măsură să se compenseze, ar fi evidente. Dar o asemenea ipoteză este nerealistă, întrucât există categorii întregi de persoane care nu sunt vânzători de bunuri și servicii, nu au nici un fel de activitate și ale căror venituri nu se adaptează la creșterea prețurilor. Este vorba de pensionarii, titularii de rente private neindexate și salariați pentru care indexarea veniturilor este cu mult inferioară ratei inflației sau nu se realizează în nici un fel. De aceea, inflația antrenează un transfer al puterii de cumpărare a creditorilor către debitori numai în măsura în care datoriile bănești sunt fixate la o mărime nominală determinată și rata inflației nu este luată în considerație cu exactitate la calculul nivelului venitului nominal al dobânzii și al ratelor de rambursare a creditelor, precum și la treptele de impozitare. Practic, acest transfer al puterii de cumpărare este imposibil de calculat, deoarece este greu de determinat o rată anticipată a dobânzii care să cuprindă integral o rată anticipată a inflației.

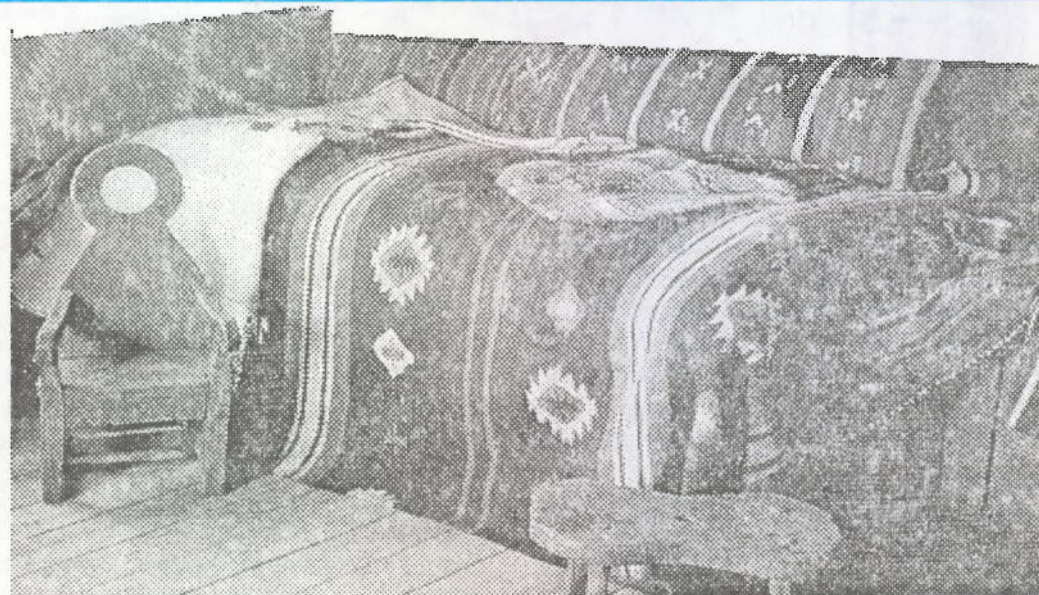
În plan social, efectele inflației sunt și mai greu, dar nu imposibil de determinat, întrucât acestea necesită evaluări în ceea ce privește impactul atât asupra veniturilor, cât și asupra patrimoniului. Deși există unanimitate de opinii privind costurile și dezechilibrele grave, produse de efectele inflației, se agreează tot mai mult ideea că, în măsura în care cea mai mare parte a agenților economici o anticipează, aceste costuri nu ar mai fi resimțite atât de puternic. Împinsă la limită, această idee susține că, în cazul unei inflații pe deplin anticipate (anticipări raționale), toți agenții economici se pot proteja de impactul nefavorabil al acesteia și, în consecință, creșterea prețurilor nu ar mai produce nici o redistribuire a veniturilor.

În cazul concret al inflației din România, ipotezele și opiniile anterior prezentate au un grad de aplicabilitate foarte scăzut, dacă nu sunt chiar inaplicabile. Pentru că în România, dat fiind stadiul incipient în care se află construirea mecanismelor de piață, structura proprietății private și spiritul de întreprinzător insuficient dezvoltat, cea mai mare parte a membrilor societății este

reprezentată de către cumpărătorii de bunuri și servicii, fără capacitate predictivă deosebită în materie de inflație și doar un număr relativ redus este constituit din vânzători, ceea ce face ca balanța să incline evident în defavoarea primilor și în favoarea celor de-al doilea, în cazul majorării de prețuri specifice inflației galopante din anii economiei de tranziție. Apoi caracterul încă imprecis conturat al unei economii de tranziție, în care regulile jocului economic al piețelor abia începe să se stabilească, se află într-un rodaj labil și încă insuficient de relevant. Capacitatea agenților economici, persoane fizice și juridice, de a face anticipații raționale este extrem de scăzută, dacă nu chiar inexistentă pentru marea majoritate, iar cea de prevenire a efectelor inflaționiste negative este însă și mai redusă. Inflația cu o rată anuală de 2 și 3 cifre, care a însoțit permanent economia de tranziție a României, a produs agenților economici obiceiul (obișnuința) inflației, care poate deveni un factor agravant în sensul anticipării continue, cu sau fără motiv, a inflației ulterioare; și acest comportament este derutant.

Efectele inflației sunt cu mult mai numeroase decât cele la care ne-am referit și vizează nu numai economia bănească (monetară), ci și pe cea reală în cele mai profunde și semnificative aspecte și interdependențe ale comportamentelor acesteia. În acest sens, remarcăm interdependența inflație-șomaj; dincolo de anumite limite, cele două fenomene negative ale economiei coabitează și chiar se potențează reciproc.

Pornind tocmai de la multitudinea și complexitatea efectelor generate de inflație, cauzalitatea sa este subiacentă unor eșafodaje și curente teoretice foarte diferite care înscriu originea spiralei inflaționiste într-un larg perimetru explicativ, cuprinzând dezechilibrele economiei reale (inflația prin cerere și costuri), precum și pe cele monetar-financiare, ca reflectare deformată a fluxurilor reale din economie. În concluzie, subliniem încă o dată necesitatea de a analiza cu răspundere cine sunt îmbogățirii și cine sunt sărăciții de pe urma inflației care, ca fenomen entropic notoriu, finalmente se soldează cu grave dezechilibre.



COMUNICĂRI PREZENTATE
LA SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ
ORGANIZATĂ DE ACADEMIA „DIMITRIE GUSTI”
ȘI UNIVERSITATEA „SPIRU HARET”

„MIORIȚA”

SIMBOLUL MITIC AL SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI

Conf.dr. Liviu FRANGA

Dumnezeu și destinul au vrut ca poporul nostru să fie român. Nașterea fiecărui popor este un miracol în istorie și îi pecetluiește destinul. Nașterea poporului român este darul lui Dumnezeu. De ce un dar ? Paginile care urmează încearcă să lumineze un răspuns pentru toate întrebările, chiar și pentru cele încă nepuse.



Istorie și spiritualitate

Pentru a cunoaște profund istoria unui popor avem la dispoziție diverse documente materiale, scrise sau nu. Pentru a cunoaște spiritualitatea unui popor, cel mai prețios document este sufletul însuși al aceluși popor. Sufletul său s-a întrupat în cântece și în basme, în cugetări, în proverbe și, în general, în mitologia lui ancestrală. Sufletul a prins viață în cuvânt, iar cuvântul a perpetuat sufletul poporului de-a lungul mileniilor.

Putem citi deci istoria poporului în sufletul său. Acel suflet înseamnă o viață spirituală complexă, înseamnă trepte înapoi în istoria lui, dar și trepte înainte pe scara timpului. Să lăsăm viitorul pe seama specialiștilor în viitor ! Acum e momentul să privim încă o dată înapoi, în cele mai profunde adâncimi ale spiritualității românești.



Cele două mări

Rădăcinile acestei spiritualități urcă în timpurile cele mai vechi ale Europei, în timpurile preistorice. Harta populațiilor europene la începutul ultimului mileniu î.Hr. cuprindea anumite zone distincte: arealul iberic, cel celtic sau gallic, arealul germanic, arealul etrusco-italic, spațiul grecesc, spațiul traco-ilir, spațiul microasiatic. Aceste configurații particulare ale populațiilor indoeuropene

stabilite în Europa au generat tot atâtea nuclee de spiritualitate.

Herodot, faimosul „părinte” al istoriei, afirma că, după vechii indieni, marea familie a popoarelor trace a fost cea mai numeroasă în Antichitate. Pe harta vechilor populații europene, tracii au ocupat o suprafață adoma învecinatei lor Mări Negre. „Marea tracă”, una desigur etnică, a constituit un uriaș rezervor de spiritualitate. „Anonimi ai istoriei”, după cuvintele lui Mircea Eliade, tracii au urcat în lumea civilizată a Antichității prin cea mai remarcabilă seminție a lor: dacii, „cei mai viteji și cei mai drepti dintre traci” (Herodot IV, 93).

Sub regele Burebista și, apoi, sub Decebal, această populație a intrat în orbita lumii civilizate. Dacia a atras privirile Romei de-a lungul întregului secol I d.Hr. și chiar câteva decenii mai înainte. Peste Dacia și-a revărsat Imperiul roman valurile legiunilor sale. Traian, **optimus princeps**, după aprecierea contemporanilor și a urmașilor săi, a adus în Dacia **ex toto orbe Romano** (Eutropius) o mulțime de coloniști: funcționari, soldați și constructori. O putem numi fără ezitare cea de-a doua mare: marea romană.



Vocația insulei

Poporul român s-a născut din contopirea celor două mări: cea tracă (sau, mai exact, dacă) și cea romană. Una a cedat în fața valurilor celeilalte. Dacii nu au fost niciodată exterminați. Dacia nu a rămas niciodată un pământ pustiu. Liberi sau nu, dacii s-au integrat în cele din urmă în marea romanității, cu o remarcabilă voință de a fi, de a rămâne acolo în continuare, pe pământul vechii Dacii. Un miracol, cel

dintâi, a însoțit nașterea poporului român. Marea cuceritorilor s-a restras, sub împăratul Aurelian, de pe pământul dac după 165 de ani de la pătrundere. Și, din nou, Dacia nu a rămas pustie. Pentru că a existat dintotdeauna în oamenii de pe acele meleaguri, ca și în cei de astăzi, dorința și voința de a rămâne pe locurile unde s-au născut.

Imperiul retrăgându-și valurile, daco-romanii s-au văzut dintr-o dată lipsiți de cel mai puternic suport, fără apărare în fața valurilor atâtor popoare care au invadat fosta Dacie. Ei au supraviețuit miraculos, ca o insulă de limbă latină și de civilizație romană într-un spațiu traversat, atacat, ocupat și reocupat de diverse națiuni și rase: fino-ungrice și, mai ales, slave.

Poporul român a avut vocația insulei. Plutind pe apele vastelor mări și oceane de oameni, insula de romanitate nu a fost niciodată înghițită de torențele istoriei. Pentru că poporul român, creștin încă de la nașterea sa, a crezut neclintit în puterea lui Dumnezeu, în istorie și în lume. a crezut - după frumoasele cuvinte ale aceluiași Mircea Eliade - că, până la urmă, grație voinței lui Dumnezeu, binele va triumfa asupra răului.



O jertfă în spirit

Orice cultură are cel puțin unul sau mai multe mituri centrale, care definesc esența însăși a spiritualității unui popor.

Românii s-au născut creștini, mai mult chiar, ei au fost primii creștini la nord de Dunăre și în Europa Centrală. Creștinismul a constituit coordonata fundamen-

tală a vieții noastre spirituale **ab origine**. Sufletul românesc și destinul lui în istorie nu pot fi înțelese fără a ține cont de concepția profund creștină care a impregnat spiritualitatea daco-romană.

Această concepție creștină poate fi regăsită în mitologia arhaică românească, în ceea ce a mai rămas din vechea ei substanță. Credința creștină a daco-romanilor primelor cinci secole d.Hr., o credință simplă și naturală ca și sufletul românesc, a generat **primul mit al românilor**. Un mit care repetă, în rezonanța sufletului românesc, jertfa cristică originală. Este mitul pe care îl putem numi mioritic (după numele personajului protagonist al cântecului), **mitul unei jertfe în spirit**: adică, un proiect de salvare spirituală a omului, din perspectiva ancestralei civilizații românești pastorale.



Pilonii mitului

„Miorița” este ceea ce românii numesc un „cântec bătrânesc”, adică o baladă, un poem epic foarte concentrat. El nu se citește, nu se recită: se cântă, fiindcă are o melodie proprie foarte veche, care s-a născut odată cu mitul însuși.

„Miorița” este cântecul cel mai răspândit al românilor. El este cunoscut și intonat de către toți românii, din Maramureș, Transilvania, Banat, Moldova, Câmpia Dunării și Dobrogea până în Albania și în Epirul grecesc. Numai la nordul Dunării circulă peste o mie de variante, dintre care foarte numeroase au forma de colindă (în special în Transilvania). „Miorița” nu este proprietatea unui grup regional românesc, deși este foarte probabil că ea s-a născut într-o zonă anume, de unde a iradiat ulterior. „Miorița” este **creația poporului român, pentru că îl definește și îl angajează spiritual**.

„Miorița” a ieșit de mult din granițele folclorului și a intrat în spațiul istoriei spiritualității populare românești. Variantele sale, risipite din obcinele Bucovinei până în Munții Pindului, sunt tot atâtea rămășițe ale unei epeei pastorale care avea drept nucleu mitul jertfei.



Ce spune „Miorița”?

Trei păstori coboară cu turmele de la munte în vale. Spre seară, la apusul soarelui, doi dintre ei se hotărăsc în taină să îl omoare pe al

treilea, din motive felurite, între care și invidia din cauza bunăstării aceluia. Decizia lor secretă este presimțită de una dintre mioare. Comportamentul ei devine bizar: nu mai vrea să mănânce și behăie de trei zile neîncetat. Stăpânul încearcă să afle motivul. Mioara nu ezită și, căpătând glas omenesc, îl avertizează despre intenția tovarășilor lui. Atunci, ciobanul o roagă pe oiță, în cazul în care spusele ei s-ar adevări, să transmită trei mesaje: 1) celorlalți doi ciobani, să îl îngroape în apropierea turmei, în spatele stâniei; 2) celorlalte oi, să le ascundă omorul, anunțându-le că stăpânul lor s-a însurat; 3) mamei tânărului păstor, să îi ascundă în exact același mod adevărul.

Variantele locale ale „Mioriței”, inclusiv colindele, cuprind episoade fluctuante. Un singur segment este prezent în absolut toate variantele: cel în care tânărul păstor își formulează ultimele dorințe, și anume unde vrea să fie îngropat și cum să fie înmormântat. Acest „testament al ciobanului” reprezintă, fără îndoială, nucleul mesajului baladei. „Miorița” este organic legată de ideea morții. Este unica preocupare a anonimilor ei făuritori: ce sens are existența umană în fața morții?



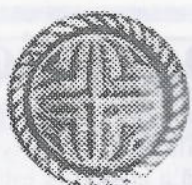
Lectura mitului

O întreagă arheologie mitică ni se descoperă înapoi micilor versuri ale baladei.

După cum a demonstrat Adrian Fochi, cel mai avizat cercetător al fenomenului mioritic, nu este vorba de orice fel de moarte. Mai întâi, e o moarte violentă, un asasinat. Apoi, este vorba de o moarte intempestivă, care cumă firul vieții unui tânăr abia ieșit din adolescență. A unui tânăr curat, pur.

Dar tânărul - și acesta este miraculosul paradox al baladei - acceptă să moară ! Acceptarea sa rezultă din absența oricărei împotriviri: el nu se revoltă, nici nu amenință, nici nu fuge, dar nici nu-și ia măsuri de apărare sau cel puțin de preîntâmpinare. El spune doar atât: „Și de-a fi să mor /.../”.

Moartea stă sub semnul ipotezei („dacă /.../”). Balada, deși specie epică prin excelență, nu ne povestește nimic mai departe. Nu știm ce s-a întâmplat: a fost sau nu omorât tânărul păstor ? A reușit el sau nu să scape ? Aceste lucruri nu îl interesează deloc pe anonimul și colectivul creator al baladei. Practic, nu au nici o importanță pentru el. Balada și formele ei variate de circulație s-au născut doar pentru a descrie o reacție. Naratorul se retrage după ce a terminat să o descrie și lasă în seama noastră orice interpretare, orice lectură a semnificațiilor ascunse în filigranul cântecului. Să îl citim din nou.



Cel mai vechi strat al mitului

Vedem deci cum un tânăr păstor nu se sperie în fața morții anunțate. El știe că, oricum, ca om, va muri cândva. Tânărul mioritic nu se sperie nici că moartea îl va răpi în floarea vârstei. Nici nu îl revoltă nedreptatea unei asemenea morți. O moarte pe care, deși nu se spune nicăieri în baladă, tânărul, totuși, nu o merită. Dar o acceptă, dacă va fi să fie și când va fi să fie.

Ce rațiune poate avea o astfel de reacție?

Mitul mioritic ascunde străvechea concepție a dacilor privitoare la raportul dintre viață și moarte. Prima era pentru ei terenul de practicare a înțelepciunii, adică a temperanței, a echilibrului, a modestiei. Viața presupunea dreptate, adică un cod etic superior, inspirat de învățăturile și de exemplul lui Zamolxis, și presupunea, de asemenea, pietate, prin urmare puritatea comportării umane în timpul vieții, prin supunere față de legile omenești și de cele universale, divine. Dreptatea și pietatea conduceau spre nemurire. Moartea devenea pentru daci un prag: dinspre regatul efemerului spre eternitatea postexistenței.

Românii au păstrat de la daci această privire detașată asupra vieții și asupra morții în general. Ciobănelul nu este cuprins de disperare în ipoteza că își va pierde viața, cu splendorile ei bucurii de o clipă. Iar moartea este pentru el nu o tortură a sufletului, ci o despărțire, o separare. Ca și strămoșii săi daci, păstorul mioritic este perfect senin în fața morții. O disprețuiește (pentru că nu contează pentru el) și este convins că sufletul lui va supraviețui trupului. Cu acel suflet tocmai pentru că sufletul nu moare niciodată, el va putea asculta, de dincolo de mormântul său, cântecele fluierașilor și behăitul mieilor.



Cel de al doilea strat

“Miorița” impresionează cititorul modern și printr-o aspirație secretă spre ordinea și armonia universală. Asasinatul tulbură în modul cel mai grav această armonie, răstoarnă valorile, creează panică. Or, lumea înseamnă și pentru păstor,

ca și pentru ceilalți strămoși ai săi, romanii, ordine și, mai ales, ierarhie. Crima, petele de sânge reprezintă un atentat nu atât la o persoană oarecare, cât unul la ordinea lumii. Viața trebuie să reîntre pe făgașul ei obișnuit, să reîntre în normal, mai exact să rămână în regularitatea sa ciclică, adică, de fapt, cosmică.

Tânărul cioban, deci, acceptă să moară. Pentru că universul trebuie să funcționeze mai departe. Pentru că viața individuală, în raport cu existența universului, este la fel de accidentală ca și toate celelalte vieți omenești. Pentru că orice anomalie, dacă apare (“și de-a fi să mor”, spunea păstorul), nu poate opri în loc mersul lumii. Dimpotrivă, ea, această viață individuală, trebuie să se supună ordinii cosmice, să o respecte.

Această pliere a tânărului păstor în fața imperativelor unui univers infinit mai puternic decât el este, după interpretarea noastră, moștenirea unei mentalități în mod egal păgâne, dar romane. Ne gândim, fără îndoială, la un alt tip de pietate, **pietas Romana**. Ea însemna, într-un cuvânt, supunere față de o ordine ierarhică superioară, de sorginte supraumană, naturală și divină în același timp. Însemna deci refuzul protestelor și acceptarea unor sensuri situate mai sus de interesul pur și strict personal.

Refuză, oare, păstorul, avertizat de iminența omorului, să reîntre în ordinea cosmică? El știe că acolo îi va fi locul, mai devreme sau mai târziu, oricând va fi să se întâmple: “Și de-a fi să mor...”. Ieșirea de pe scenă, **exitus cum dignitate**, devine, în atari circumstanțe, mai importantă decât însuși jocul vieții de pe scenă.



Ultimul strat

În nici una dintre variantele pe care le cunoaștem, tânărul păstor nu se revoltă. Mai mult decât atât, el le adresează dușmanilor săi, prin intermediul mioarei, doar o blândă rugămintă, nu vorbe goale, nu amenințări sau injurii, și nici măcar reproșuri: “Să spui lui vrâncean/ Și lui ungurean...”.

Păstorul nu se resemnează. Repetăm, el doar acceptă o ipoteză: aceea a propriei morți. Nu îi ignoră pe camarazii de mai înainte, ajunși acum dușmani de moarte. El îi iartă. Îi lasă să facă ceea ce cred de cuviință: îi lasă să îl omoare. Se dă pe mâinile lor, se lasă omorât. Pentru ce? Acesta este marele mister al baladei. Nu pentru că au existat niște legi ale păstoritului, pe care tânărul le-ar fi încălcat. Balada nu ne spune nimic despre aceasta. Nu pentru că păstorul ar fi purtat vreo vină oarecare. Dimpotrivă, puritatea lui este remarcabilă: nu are nici o vină, este curat, este imaculat.

Păstorul se lasă ucis pentru că **trebuie**. Nereproșându-le nimic

dușmanilor, rezultă de aici că îi iartă. Sângele lui spală crima. Îi salvează pe criminali. De aceea, crima poate fi comisă. Doar prin gândul crimei, răul cuprinsese mintea omului. Împotriva acestui rău, nu exista decât o salvare: sângele, care să purifice și să salveze totodată.

Crima devine, deci, o jertfă și, apoi, o purificare, o înălțare. Miorița este scenariul unei jertfe, al unui ritual de sacrificiu pentru salvarea celorlalți, atinși de morbul răului, al crimei. Este, cum am spus deja, un proiect de salvare spirituală a omului.

Modelul său este însăși jertfa lui Christos, unicul Mântuitor. Christos a știut că va muri. A întrevăzut, dincolo de suferințe și umiliri, abisala realitate care, ca om, îl pândea la capătul vieții: moartea. Christos și-a asumat, pentru miraculoasa noastră mântuire, condiția de om. Răscumpărarea, salvarea a trecut prin sângele sacrificiului său.

Putem rezuma condiția ontologică identică a celor două mituri - cel cristic și cel mioritic - în următoarele cuvinte: Cosmosul - și lumea ca o componentă integrantă a lui - este dominat de rău, de răul universal. Răscumpărarea lui înseamnă o plată de sânge. Este, într-un fel - după același Eliade -, o a doua Creație, una în spirit, desigur. Prin moarte, a lui Iisus și a ciobănelului (care reface, pe cont propriu, aceeași experiență), Lumea, Cosmosul își vor redobândi desăvârșirea de la începuturi.

Celor două forme de pietate pe care le-am constatat mai sus trebuie să le adăugăm o a treia. **Pietas Christiana**, care a însemnat și va însemna pentru totdeauna iubire, iertare și, din nou, iubire: “Dacă nu am dragoste, scria Sf. Apostol Pavel în Epist. I Cor. 13, 3, nimic nu sunt” (et si.../ **caritatem autem non habuero, nihil sum**).



Înainte de a încheia

Miorița adună, ca o mare, apele a trei fluvii uriașe. Este un admirabil exemplu, un exemplu unic de sincretism între păgânitate și creștinism, între fondul moștenirii tradiționale, precreștine, și apa vie a miracolului creștin.

“Miorița” încorporează mitologia locală, autohtonă și cea romană păgână în substanța mitului cristic, al istoriei sale sacre axate pe scenariul jertfei. Din spiritul mitic dac ea păstrează nealterată atitudinea de detașare față de bunurile efemere ale vieții terestre. Din spiritul roman, grefat peste cel dac, balada și formele ei anterioare sau sincrone au conservat aspirația spre ordine, respectul față de așezarea Lumii în tipare prestabilite, subordonarea individului față de colectivitate și a colectivității față de Univers. Cele două mentalități precreștine au fost, cum spuneam, omologate, adică integrate în istoria sfântă a lui Christos, deci în mitul creștin.

“Miorița” este o replică românească, altfel spus protoromânească a esenței mitului creștin, care este jertfa cristică. Așa cum remarca Mircea Eliade, originile “Mioriței”, de fapt ale spiritului mioritic, se află într-un univers religios. “Miorița” este un mit integrator născut pe teritoriul vechii Dacii în secolele nașterii înseși a poporului român, pe ambele maluri ale Dunării și înainte de sosirea și așezarea slavilor.* “Miorița”, atestată și prin variantele foarte vechi ale colindelor, a reprezentat forma vie de manifestare a creștinismului

ancestral și popular protoromânească, un creștinism păstoresc, “mioritic”, care a perpetuat și integrat în noua sa substanță spiritualitatea precreștină locală, dacă, și cea alogenă, romană păgână.

“Miorița” - primul mit în ordine istorică al daco-romanilor deja creștini - este o formă, cum s-a spus, particulară de creștinism cosmic. Ea aparține seriei celor 4 mituri cardinale ale poporului român: 1) mitul etnogenetic (**Traian și Dochia**), pus sub semnul lui Marte și al lupului dacic; 2) mitul creației posibil doar prin jertfa creatorului ei (**Meșterul Manole**); 3) mitul erotic (**Zburătorul**). Mit-simbol și mit-sinteză al spiritualității românești, al viziunii ei specifice asupra lumii, “Miorița” ocupă poziția centrală în universul mental al poporului român și oferă cheia înțelegerii profunde a sufletului românesc.

Nu este ea, oare, **darul** lui Dumnezeu la nașterea poporului român?

* Cercetătorul Nicolae Boboc, într-o apreciată monografie publicată acum un deceniu (intitulată **Motivul premioritic în lumea colindelor**, Timișoara, 1985) sublinia faptul că “absența aproape totală din variantele colindei a lexicului slav duce inevitabil la concluzia că ea era deplin cristalizată încă înainte de venirea acestora” (p.214); iar “existența «testamentului» păcurarului în variantele macedo-române presupune ființarea lui încă din timpul românei comune, ..., deci înainte de despărțirea dialectală” (p.215); în sfârșit, “prezența în colindă a refrenului «Hai Lerui Doamne» și a variantelor acestuia (derivat din Halleluia Domine), în forma rotacizată, e o dovadă a provenienței lui din creștinismul latin, spre deosebire de omologul său Aleluia, venit mai târziu prin filieră slavă, care însă nu și-a găsit locul în colindă” (ibid.).



OPINIA PUBLICĂ ȘI MASS-MEDIA

(Continuare din pag. 1)

Noul Raport al Clubului de la Roma, intenționând a schița "o strategie pentru supraviețuirea lumii", descriind "prima revoluție globală" ca transformare radicală a lumii de azi "printr-un amestec fără precedent de seisme geostatice, de factori sociali, economici, tehnologici, culturali și etici" - cum se precizează în introducere - constată că mass-media face parte integrantă din acest proces. Este și motivul care pledează pentru o cercetare aprofundată a rolului acesteia, rol care "nu a fost încă bine analizat în toate dimensiunile sale" (p. 176), atât în țările occidentale, cât și în cele în curs de dezvoltare.

Prin prisma reacțiilor opiniei publice, evaluările asupra rolului mass-media, scriu cei doi raportori, "sunt în cea mai mare parte critice, atunci când nu sunt direct negative". Din această perspectivă, ei constată că în opinia publică generală, "îresponsabilitatea ziariștilor este criticată frecvent, precum și subiectivitatea și lipsa lor de respect pentru etica profesională", fapt ce invită la reflecție analitică, la formularea întrebării, oarecum retorice, dacă mass-media "deține o putere de luat în seamă și dacă putem recunoaște rolul pe care-l

joacă în construirea unei noi societăți globale?" (p. 176).

Aducând în dezbatere experiența, autorii consideră că puterea mass-media este evidentă și de o reală semnificație, încât nimeni nu poate nega realitatea unei asemenea puteri, printre exemplele concludente fiind amintită și presiunea exercitată de publicistica americană în afacerea Watergate, care a dus la demisia președintelui Statelor Unite.

Analiza și cercetarea socială se află în fața misiunii - mult mai dificile decât se crede de obicei - de a examina sistematic atât cauzele socio-economice, politice și culturale de orientări diverse și contradictorii a mijloacelor de informare în masă către o anume problematică sau alta, cât și fizionomia socio-morală a profesioniștilor și deținătorilor de mijloace mass-media. O scurtă caracterizare a pozițiilor diverse ale acesteia față de problemele acute ale lumii de azi, conține, implicit, și un răspuns la întrebarea dacă mijloacele de informare în masă reprezintă sau nu o oglindă fidelă a lumii de azi sau dacă ele răspund sau nu așteptărilor opiniei publice. În această privință, cei doi autori scriu că

"mediile reprezintă și puterea de echilibru într-o democrație, prin capacitatea de dare în vileag a scandalurilor politice și financiare și prin apărarea intereselor consumatorilor. Este adevărat că ele sunt întotdeauna vulnerabile într-o oarecare măsură la manipulare - oricare ar fi regimul politic - cauzată de presiunea politică, interesele economice, procedeele de dezinformare sau chiar autocenzura. Mass-media, în special televiziunea, a câștigat o putere considerabilă în ultimii douăzeci de ani; ea nu a atins, totuși, maturitatea și responsabilitatea pe care le cer exercitarea unei astfel de puteri. Televiziunea derulează deseori imagini atroce despre foametea și moartea copiilor, imagini ce par că au fost luate din lagărele de concentrare naziste. Telespectatorii din întreaga lume sunt expuși la aspectele senzaționale ale subdezvoltării, fiind șocați de ceea ce văd cu proprii lor ochi" (p. 177).

Asemenea abordări solicită, desigur, explicații, analize, rezultate din cercetarea concretă a situațiilor, a stărilor de spirit pentru a clarifica, pe cât posibil, **dacă și în ce măsură** "această versiune dramatică a informației" influențează opiniile și atitudinile publicului, fiind sau nu și o consecință directă a libertății de informare.

¹) Alexander King, Bertrand Schneider, **Prima revoluție globală**, Editura Tehnică, București, 1993, p. 179. Trimiterile ulterioare vor fi menționate în text.

Despre sociolingvistică

(Continuare din pag. 1)

În fond, una este să discutăm persoanele care fac studii de lingvistică și alta să ne referim la știința limbii ca atare. E chiar de mirare faptul că autorul - deși le cunoștea - a neglijat cercetările întreprinse de Claude-Lévi-Strauss privind relațiile matri- și patrilineare din unele triburi, cercetări efectuate pe baza principiilor lingvisticii structurale.

Fără îndoială că orice limbă trebuie să fie analizată și în legătură cu structura societății și cu nivelul socio-cultural al celor care o utilizează. Dacă pornim de la premisa că limbile și colectivitățile umane care o folosesc constituie *structuri*, se impune să căutăm un criteriu comun de studiere a raporturilor dintre ele. Deîndată ce le luăm în considerație, într-o sociolingvistică apar ca elemente mai mult ori mai puțin determinante factorii de organizare și de nivel cultural al acelor comunități. De aici derivă și necesitatea analizei din punct de vedere social a culturii căreia, recent, i-au fost urmărite aspectele principale în **Sociologia culturii** de Aurelian Bondrea (București, 1993).

Comportamentul lingvistic al membrilor diverselor tipuri de societăți este adesea riguros determinat de stadiul socio-cultural al acestora. E, de pildă, bine știut faptul că vorbirea în împrejurări determinate (botez, nuntă, înmormintare, șezători etc.) se supune anumitor reguli, a căror încălcare atrage după sine izolarea celor care nu le respectă. Legătura dintre limbaj și nivelul socio-cultural al diverselor comunități umane se vedește cu și mai multă pregnanță în argouri care constituie pentru grupuri de indivizi formulări secrete datorate conflictului dintre ei și lumea în care trăiesc (furturi, crime, prostituție etc.). Cu toate acestea, o analiză chiar superficială scoate

la iveală faptul că structura profundă a argourilor este aceeași ca și a limbii în care apar. Un exemplu foarte simplu este termenul *gagică*, la origine argotic. El reprezintă adaptarea lui *gagi*, luat din țigănește unde înseamnă *femeie* și adaptat la sistemul de formare a cuvintelor din română prin adăugarea sufixului *-că*, probabil după modelul *pui-puică*, *fiu-fiică* etc., fiindcă masculinul este *gagiu*. Deîndată însă ce se trece de la relația cuvinte-lucruri, ființe însușiri etc. la aceea dintre sistem social și sistem lingvistic, lucrurile se complică. Astfel, în unele limbi, determinantul se plasează înaintea cuvintelor. În engleză se spune, de exemplu, *it's five o'clock* față de *este ora cinci* din română. În unele limbi nu există anumite sunete. Chineza, bunăoară, nu are *r*. De aceea, în această limbă nu pot apărea opoziții semantice de felul celor din *ramă-lamă*, fără a mai vorbi de limbi cu sunete inexistente în altele.

Întrebarea pe care un sociolog sau un psiholog și-o poate pune în asemenea situații este: căror cauze socio-culturale se datorează ele? Lingvistica se limitează doar la a constata faptele ca atare și, eventual, a le stabili funcțiile. Cauzele lor profunde privesc sociolingvistica, aceasta ca știință a relațiilor dintre sistemul unei limbi și sistemul socio-cultural în care se află ea. Problema constă în fond în instituirea unei metode de analiză comparativă riguroasă a celor două sisteme.

Note:

- 1) Sublinierea noastră.
- 2) Autorul se referă la ansamblul științelor sociale numai.
- 3) **Antropologia structurală**, traducere de I. Pecher, publicat sub îngrijirea lui Ion Aluș, București, 1978, pag. 39.
- 4) Vezi Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Dumitru Chițoran, **Sociolingvistica** (Orientări actuale), București, 1975.

ȘANSE EGALE, ȘANSE REALE

Recent, d-nei Irina Moroianu Zlătescu, directoarea Institutului Român pentru Drepturile Omului, profesor asociat la Universitatea "Spiru Haret", i s-a acordat Premiul Asociației Române pentru Drepturile Femeii pe anul 1996, pentru contribuțiile aduse la promovarea drepturilor femeii prin cartea sa, publicată în anul trecut, sub titlul **Șanse egale, șanse reale**.

- De ce ați ales acest titlu pentru o lucrare de cercetare, cu caracter preponderent științific?

- Am grupat în carte studii și cercetări privind condiția actuală a femeii în România și în lume, analizată sub aspect economic, politic, social și cultural, deci situația de facto, dar și prevederile reglementărilor internaționale și interne, standardele în materie, inclusiv obiectivele pe termen mai lung stabilite cu ocazia Conferinței Mondiale de la Beijing și în documentele Consiliului Europei.

Dacă m-aș fi mulțumit doar cu o incursiune istorică și prezentarea situației în prezent, aș fi ales pentru titlu, cu siguranță, tonurile de gri care reflectă o evoluție apreciabilă față de începuturile mișcării de emancipare, dar și diferența dintre realități și aspirații, dintre

Convorbire cu
dr. IRINA MOROIANU
ZLĂTESCU

ceea ce este și ceea ce ar trebui să fie.

Nu consider cercetarea științifică, mai ales în domeniul drepturilor omului, ca un scop în sine. Or, în privința drepturilor femeii, scopul îl reprezintă tocmai asigurarea în realitate a unor șanse egale.

Cercetarea științifică în domeniul drepturilor femeii poate fi, din acest punct de vedere, o modalitate de promovare a acestora.

- La ce concluzii v-a condus abordarea științifică a drepturilor femeii dintr-o asemenea perspectivă?

- Pentru ca egalitatea de șanse să devină o realitate este nevoie de garanții, garanții care presupun perfecționarea cadrului legislativ, garanții de ordin instituțional care să asigure strategii coerente, dar și o protecție efectivă a categoriilor în dificultate, programe speciale și, nu în ultimul rând, educația în respectul drepturilor femeii, inclusiv prin mass-media.

Se observă că dispozițiile legale, chiar dacă proclamă principiile nobile ale egalității și nediscriminării, nu pot asigura prin ele însele egalitatea între

sexe în diversitatea vieții sociale și politice și, în consecință, este nevoie de măsuri concrete și acțiuni politice. Să nu uităm că gradul de asigurare al egalității șanselor a început să fie considerat, pe plan internațional, ca un criteriu în aprecierea democrației unei societăți.

Fără a cădea în greșeala de a ierarhiza diferitele drepturi, trebuie să recunoaștem că, în anumite etape sau momente istorice, unele dintre aceste drepturi trebuie să stea pe primul plan tocmai pentru că sunt cele mai afectate.

- Care ar fi, în opinia dumneavoastră, categoriile de drepturi care se impun prioritar atenției?

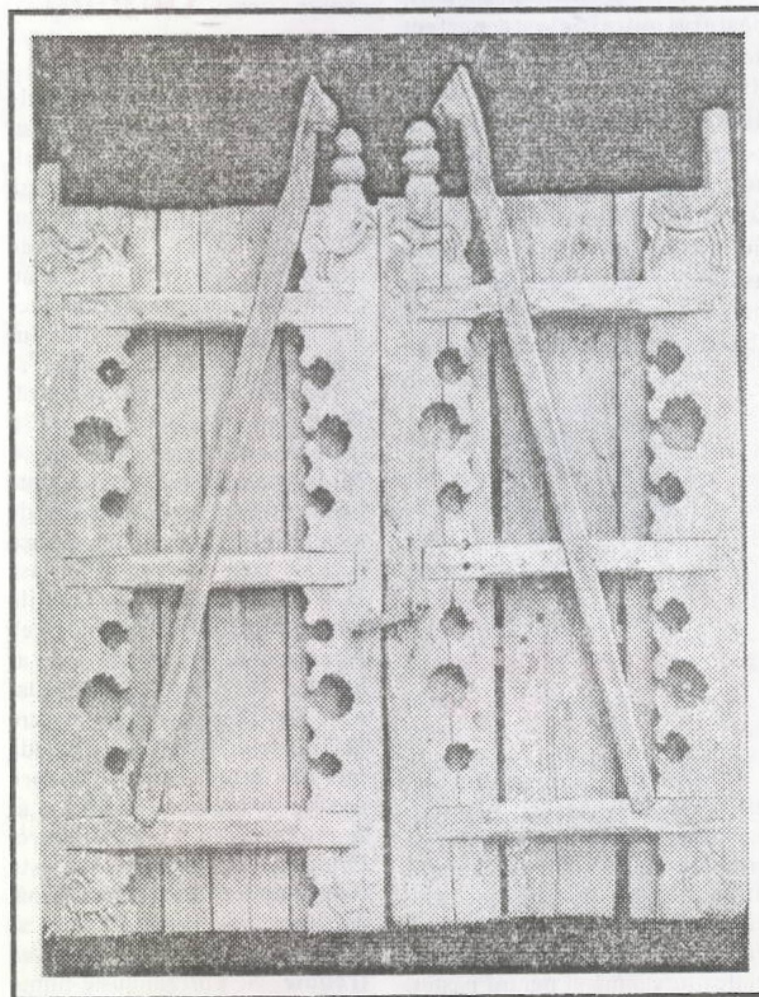
Evident, primul pas spre egalitatea reală în șanse constă în independența economică. Aceasta este o premisă fundamentală, dar nu și suficientă. Trebuie să admitem că o egalitate autentică nu poate fi generată decât prin accesul real la nivelele de decizie din viața politică, administrația publică, economie.

- Ce așteptați de la '97 în această privință?

- Alegerile recente nu au adus, așa cum ar fi fost de dorit, o creștere a ponderii femeilor la nivelul legislativului.

Ne legăm însă speranțele de progresele ce pot fi făcute în celelalte domenii pe care le-am menționat și de punerea în operă a programului național adoptat pe baza platformei de la Beijing.

(P.R.)



ORIENTUL MIJLOCIU PROGRESE ȘI... NOI CONTROVERSE

Valentin LIPATTI

Zilnic, posturile de radio și televiziune ne informează despre negocierile de pace din Orientul Mijlociu: tratative interminabile și mereu repuse în cauza între guvernul israelian al lui Benjamin Netanyahu și Autoritatea palestiniană a lui Yasser Arafat cu privire la continuarea procesului de realizare a păcii, început încă din 1993. Astfel de operațiuni diplomatice, impulsionate și controlate sistematic de emisarii americani, se desfășoară, cum era și de așteptat, pe un fundal de totală nesiguranță: acțiunile teroriste perpetuate de mișcările islamice fundamentaliste, ca și de gesturile anarhice ale unor cetățeni palestinieni sau israelieni. Așadar, un impas evident machiat în declarații de bune intenții și de promisiuni fără urmări.

După cum am mai arătat și cu alte prilejuri, blocarea unor negocieri efective de pace în Orientul Mijlociu între Israel și interlocutorii săi arabi se datorează fără doar și poate venirii la putere acum un an a guvernului de dreapta condus de Benjamin Netanyahu. Tot ceea ce realizase cu greu cabinetul laburist, condus de regretatul Yitzhak Rabin și apoi de Shimon Peres, a fost contracarat de concepțiile noii guvernări. De-a lungul timpului, dreapta israeliană, ori de câte ori a ajuns la putere, a promovat, după cum se știe, înfăptuirea "Marelui Israel", prin asimilarea treptată a teritoriilor arabe ocupate în ultimele decenii. O astfel de "integrare" a postulat și postulează implantarea de coloniști evrei în respectivele teritorii, menite să rămână, în perspectivă, părți ale statului Israel. O astfel de politică, practică și în prezent de guvernul lui Benjamin Netanyahu, contravine fundamental retrocedării teritoriilor arabe ocupate în schimbul realizării unei păci juste și durabile între Israel și vecinii săi arabi. Formula "teritorii în schimbul păcii" - promovată sistematic de Washington, - nu-și mai poate găsi o aplicare, în condițiile în care actualul cabinet israelian, continuă să colonizeze teritoriile cu pricina. Astfel, negocierile cu Siria -

care implică cu precădere retrocedarea Înălțimilor Golan - ca și cele cu Libanul - sunt practic blocate. În aceste condiții, normalizarea relațiilor dintre Israel și Iordania, ca și dialogul cu Cairo se situează pe un loc secundar. În ceea ce o privește, Autoritatea Palestiniană, implantată în Gaza și Cisiordania, cunoaște dificultăți considerabile de ordin logistic și mai ales economic.

Cum ar putea să fie deblocat procesul de pace început în 1993? Mi se pare că singura soluție viabilă ar fi revenirea la putere a guvernului laburist, capabil să continue negocierile începute și să facă din Israel un interlocutor eficient și dispus cu adevărat să înfăptuiască pacea cu toți vecinii săi.

Blocarea procesului de pace de actualul guvern de dreapta de la Ierusalim ne permite să formulăm o constatare de ordin mai general. Dacă într-o țară în

care mecanismele statului de drept și ale democrației pluraliste funcționează normal, rezultatele unor alegeri libere și desfășurate corect nu pot și nu trebuie să fie repuse în cauză, nu este mai puțin adevărat că electoratul respectiv riscă să aleagă soluția cea mai puțin valabilă și cea mai dăunătoare pe termen mediu sau lung. Cabinetului lui Shimon Peres i-au lipsit doar câteva zeci de mii de voturi pentru a nu fi înfrânt de Blocul Likud. Jumătatea ușor majoritară a electoratului israelian a ales soluția cea proastă. După cum, în 1933, poporul german, înfrânt în primul război mondial și măcinat de o inflație astronomică, l-a adus pe Hitler la putere prin alegeri libere. Numai că opțiunea de-atunci a electoratului german - dornic de schimbare în bine - a dus la triumful nazismului în Europa și la declanșarea celei de-a doua conflagrații mondiale. Așa că schimbarea dorită doar de dragul schimbării, nu înseamnă neapărat că ea nu poate fi schimbare în rău, în măsura în care electoratul, mai mult sau mai puțin orientat politic, se lasă amăgit de opțiuni greșite și de promisiuni deșarte.

SOCIETATEA ȘI STUDIUL POLITICII FAȚETELE MULTIPARTIDISMULUI

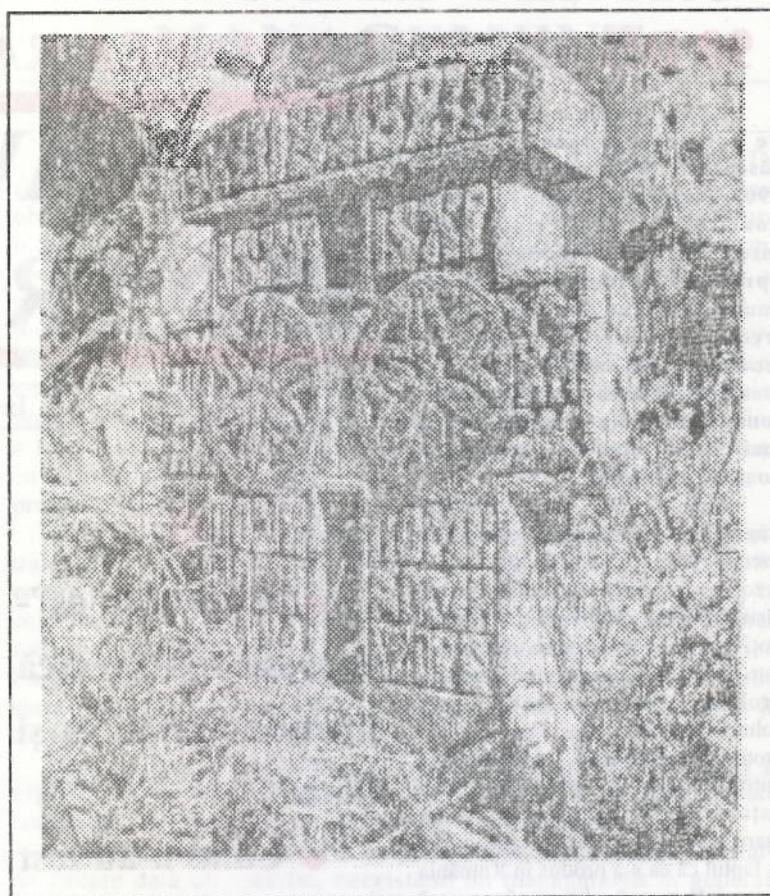
Dr. Ion MITRAN

Studiul organizării partidelor constituie o temă importantă a politologiei, partidele îndeplinind și rolul de mediator între societatea civilă și stat. Definit în unele lucrări ca ansamblu structurat, constituit din relații în același timp de opoziție, și, în același timp, de cooperare stabilite între partidele care acționează pe scena politică a unei societăți determinate, **sistemul de partide** este un ansamblu structurat de relații care pot fi conflictuale sau de cooperare. Este de reținut însă că toate partidele sunt, în principiu, concurente între ele, chiar în cazul când aparțin aceleiași familii ideologice; totodată, sistemele de partide sunt, de regulă, naționale, deși ele se regăsesc și în context internațional (Internaționala liberală, Internaționala socialistă

sau a partidelor creștin-democrate etc.).

O serie de reputați politologi (Bryce, Lapalombara, Duverger, Blondel, Sartori) disting, pornind de la diverse criterii cantitative și calitative, conceptele de **bipartidism** și **multipartidism**, dar și pe cel de **partide de relevanță** sau "partide cu vocație majoritară".

În optica lui Maurice Duverger, bipartidismul și multipartidismul nu sunt de conceput decât în relație cu o altă noțiune edificatoare, aceea de polaritate sau polarizare. În fapt, bipartidismul presupune că fiecare partid are vocație majoritară, fiind capabil a guverna singur sau a fi în opoziție, în timp ce multipartidismul presupune cel puțin două, dar, de regulă, **mai multe partide**. În cazul bipolarismului se



întâlnește situații clasice în care se opun două partide sau coaliții de partide, dar dacă multipartidismul este expresia pluralității de partide, combinația de coaliții se diversifică dincolo de clasică divizare dreapta-stânga, unele dintre partide constituind axa unei coaliții sau alteia. Se înțelege că bipartidismul sau multipartidismul nu au sens decât în sistemele politice competitive, democratice, care fac posibilă alternanța la guvernare pe căi legale democratice. Bipartidismul este însă condiționat de modul de scrutin majoritar care constituie un adevărat filtru ce limitează numărul de partide ce pot constitui un guvern majoritar, considerat, în anumite cazuri, mai eficient decât unul reprezentativ. Este totuși de remarcat că bipartidismul conduce la guverne monocolor și impune granițe precise între majoritate și opoziție. Există, desigur, observă politologii, o cultură politică proprie, specifică bipartidismului, ca în cazul (cel mai relevant) al S.U.A.

În ce privește **multipartidismul**, experiența pune în evidență raporturi de simetrie sau asimetrie, polarizare sau nonpolarizare, teoria politică acreditând șase forme de exprimare a acestor relații politice specifice: simetrie nepolarizată, asimetrie, simetrie bipolarizată, asimetrie bipolarizată, simetrie multipolarizată și asimetrie multipolarizată. Însă, în mod practic, nu toate aceste combinații posibile teoretic s-au dovedit a fi și operaționale. Experiența politică occidentală a confirmat până în prezent trei din aceste ipostaze: a) asimetria multipolarizată: unui partid cu vocație majoritară i se opun diverse partide, mici și mijlocii, care se "ceartă" între ele, acestea

din urmă fiind capabile doar să formeze coaliții efemere și instabile; b) simetrie bipolarizată: două partide aspirând la vocație majoritară, dar care, urmărind să-și lărgescă mereu majoritatea, elimină partidele nealiniate; c) simetria multipolarizată: mai multe partide medii și mici se situează la poli distincte, guvernele de coaliție depinzând de balansul sau oscilația unora dintre aceste partide, marginale dar pivotante, "arbitru" uneori al constituirii alianțelor. Este cazul, spre exemplu, al Partidului Liber Democrat din Germania.

Complex prin structura și funcționalitatea sa, multipartidismul nu generează, obligatoriu, instabilitate și incoerență, face posibile alternanțele între centru-dreapta și centru-stânga, ducând însă și la situații de imobilism. Politologii susțin că din punctul de vedere al opțiunilor politice, configurația multipartidismului nu poate fi înțeleasă și descifrată corect decât dacă pentru fiecare situație posibilă sunt avute în vedere cazuri particulare concrete. Adică acele situații dificile și incitante în același timp, dar fiind că "în definitiv cel care se aventurează să studieze partidele, fie că este student sau analist, trebuie să se expună a trăi exaltanta experiență care constă în a explora, plecând de la un punct de vedere politic, numeroasele înfățișări ale realității sociale"¹⁾.

Fațetele multipartidismului se constituie într-un incitant subiect de analiză privind originea, structura și finalitatea socială a pluralismului politic.

I.P.P. Negulescu, **Partidele politice**, Garamond, București, 1994, p.137.

REVISTA

OPINIA
națională

Tiparul executat de

TIPOGRAFIA

FUNDAȚIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:

Carmen ZAHARIA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat postal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Mâine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972-B.C.R.-S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficiile postale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, Sect.1, București - România.

90 DE ANI DE LA MAREA RĂSCOALĂ A ȚĂRĂNIMII ROMÂNE DIN 1907

- La 8 februarie se împlinesc 90 de ani de la izbucnirea marii războaie a țărănimii române din 1907, eveniment tragic în istoria noastră, cu consecințe încă insuficient cercetate, dar a cărei apropiată comemorare nu se anunță în nici un fel. Să fie această trecere cu vederea un reflex al tendințelor din ultimii ani de a se atenua cercetarea critică a claselor conducătoare din România sau, și mai rău, o tulburare a conștiinței noastre naționale?

- Sigur că 1907 este un moment tragic al istoriei noastre, generat de incapacitatea clasei politice de a rezolva problemele fundamentale ale țării, în speță problema țărănească. Toți oamenii noștri politici cunoșteau, într-un fel sau altul, gravitatea acestei probleme, dar i-au tot amânat soluționarea, bazându-se pe faptul că "românul e răbdător". Astfel a ajuns cuțitul la os și s-a produs dezastrul național. 1907 marchează ultima mare răzcoală țărănească europeană și faptul că ea s-a produs în România reprezintă o rană care ne sângerează în suflet și astăzi.

- Credeți că în ultima jumătate de secol istoriografia a supralicitat mizeria țaranului român de la 1907?

- Realitatea incontestabilă este că țărănimia din România trăia atunci într-o mizerie neagră. Cam 70 la sută dintre țărani locuiau în bordeie, analfabetismul cuprindea aproximativ 85-90 la sută din totalul populației, medicul era o figură străină de satul românesc și bolile cronice decimau generații întregi. Apoi și mai gravă era lipsa de pământ. Boierimea ajunsese o clasă parazită, nu se mai ocupa de cultivarea pământului și n-o interesa în nici un fel modernizarea inventarului agricol. Pământul era lucrat cu unelte și vitele țaranilor, boierimea dorea doar un câștig cât mai mare în bani. De aceea s-a recurs la arendarea pământului și unii arendași au făcut din aceasta cea mai profitabilă sursă de câștig. Ei căutau să-și acopere cu vârf și îndesat plata arende. Cel ce avea cea mai mare zonă de arendașie era Moshi Fischer, în nordul Moldovei, de aceea inițial, răzcoala din 1907 a avut un caracter antisemit, dar, în Muntenia și Oltenia, unde frământările au luat formele cele mai grave, cei mai mulți arendași nu mai erau evrei. Pornite din această dorință aprigă de câștig a arendașilor, contractele de muncă, celebrele învoielii agricole, erau încheiate în perioadele cele mai grele pentru țărani, în februarie și martie, când puteau fi puse condiții dintre cele mai apăsătoare. Să nu uităm nici faptul că, practic, țărani n-aveau drept de vot. Așa-zisul **Colegiu III țărănesc** era o formă fără fond. De pe această bază, preocupările de educație civică a țaranilor nu puteau fi decât periferice. Așa se și explică accentele primitive de răzcoală, determinate de prea îndelungata așteptare a unei soluții. Căroră li s-a răspuns cu o represiune greu de înțeles astăzi.

- Cifra celor zece mii de țărani uciși este reală?

- În timpul desfășurării răzcoaiei, N.D. Cocea a lansat cifra de 12.000 de morți, apoi C. Mille a vorbit despre 11.000 de morți. Dar cifrele nu se bazează pe nici un fel de cercetare. A existat o tentativă a lui Alexandru Marghiloman, în anul 1912, de a face lumină în acest sens. El a descoperit că la Ministerul de Interne lipseau 30 de dosare, exact cele care se refereau la represiunea răzcoaiei. Dar vâlva a încetat subit când Marghiloman a fost chemat de rege care i-a comunicat că dosarele

UN AVERTISMENT PENTRU ETERNITATE

Interviu cu prof. dr. Ioan SCURTU

● **"Cuțitul la os" - expresie românească intraductibilă, ca și dorul.**

● **Când n-au fost împușcați, răsculații au fost arestați, schingiuiți și... uitați în pușcărie 21 de ani.**

● **Cu tunurile, la alfabetizarea satelor.**

● **Orbirea clasei politice - un blestem asupra românilor?**



se află la el și că nu trebuie să le mai caute. Cu un alt prietel, regele Carol I a declarat că "Guvernul de la 1907 nu și-a făcut decât datoria față de țară". Deci, cifra exactă nu poate fi precizată, dar generalul Averescu, ca ministru de război în timpul represiunii, dă ulterior cifra de 2500 țărani omorâți. S-ar putea să fie exactă, pentru că Averescu era meticolos și această cifră a fost comunicată în anul 1938.

- În schimb, numărul celor arestați se pare că a fost mult mai mare; siguranța națională cerea, oare, ca represiunea să atingă asemenea proporții?

- Arestate au fost câteva zeci de mii de persoane. Cu acest prilej au fost anchetați mulți învățători și preoți, socotiți ca instigatori. Era o goană după instigatori, ceea ce arată că guvernărilor de atunci le era greu să accepte realitatea tragică a țărănimii. Se tot amăgeau cu cauze exterioare fenomenului ca atare. Până la urmă, unii dintre cei arestați au fost pur și simplu uitați în pușcărie și eliberați abia după o amnistie din anul 1928.

- Chiar și numai această realitate înfloritoare mă obligă să revin cu întrebarea: era nevoie de o asemenea represiune? Logica evenimentelor cerea ca în satele românești să se tragă cu tunurile?

- Conflictul putea fi rezolvat și pe cale amiabilă, fără armată. Prefecți ca Stere la Iași și dr. Lupu la Fălciu au arătat că nu era nevoie de represiune. Dar când s-a apelat la armată, violența a născut violență. Cele mai crunte represiuni s-au desfășurat după pacificarea, în așa-zisele acțiuni

de pedepsire a țaranilor care s-au răsculat. Atunci s-au petrecut scene oribile. Țărani au fost scoși pe islaz și împușcați fără nici o judecată, deși țara nu se mai afla în răzcoală. N-a fost, deci, vorba de o confruntare între două forțe, ci de o acțiune de pedepsire. Tot atunci s-a tras și cu tunul pentru că țărani "să știe ce-i așteaptă" dacă se mai răzcoală. Ciudată... alfabetizare. Toate acestea l-au determinat curând pe regele Carol I să spună: "România trebuie reconstruită din temelii pentru că întreaga clădire a țării s-a dărâmat". Și aceasta la numai un an după jubileul a 40 de ani de domnie!

- Ca monarh constituțional și, implicit, ca șef suprem al armatei române, ce răspundere îi revine lui Carol I?

- Constituția prevedea, într-adevăr, că regele este șeful armatei, dar tot Constituția preciza că nici un act al regelui nu are putere dacă nu este contrasemnat de un ministru care devine astfel răspunzător de acțiunea prevăzută în documentul respectiv. Deci, nu regele a ordonat represiunea, ci el și-a dat consimțământul asupra ei. Vina o poartă întreaga clasă politică din România. Este greu de înțeles imperativul formulat de Petre Carp în Parlamentul țării: "Întâi represiune și apoi vom aviza!".

- Cum se explică această orbire a clasei politice când, practic, întreaga intelectualitate românească (scriitori, oameni de știință, artiști, profesori universitari etc) vedea atât de limpede cauza și remedii

răzcoaiei? Nu găsim aici o confirmare a teoriei păturii superpuse de care vorbea Eminescu cu un sfert de secol înainte?

- Stârnește, într-adevăr, multe întrebări faptul că politicienii timpului au lăsat să se acutizeze o problemă atât de grea și de însemnată pentru soarta țării, ca problema țărănească. Singurul care a avut inițiativa unor demersuri practice, de educație în sens mai larg a țărănimii, a fost Spiru Haret care i-a antrenat pe învățători. În scurt timp, însă, această mișcare haretistă a fost considerată ca revoluționară. Nicolae Iorga a atras în repetate rânduri atenția asupra acestei grave probleme, care era "chestia țărănească", pentru ca apoi, în timpul răzcoaiei, să fie arestat la domiciliu. Favorabil reformei era și Take Ionescu, motiv pentru care a și părăsit Partidul conservator, întemeind Partidul conservator-democrat.

- Dar Partidul liberal, exponentul luptei pentru "emanciparea prin noi înșine"?

- Interesant că nici Partidul liberal n-a perceput în profunzime situația țărănimii și de aceea a venit doar cu unele reforme ajutoare (Casa rurală, împrumuturi rurale ș.a.). Abia în anul 1913, când s-a născut iarăși un șoc, prin participarea României la al doilea război balcanic, și ostașii noștri au văzut că în Bulgaria nu existau moșii, s-a creat o stare de spirit specifică pe care Ionel Brătianu a sesizat-o și în septembrie 1913 a lansat o scrisoare publică prin care cerea introducerea reformei agrare și a celei electorale. Care au și fost

legiferați spre sfârșitul primului război mondial. Intervine însă un fapt de psihologie socială foarte interesant. Generalul Averescu, cel ce a condus represiunea armată în anul 1907, devine acum un mit în ochii țaranilor. Este "taica Averescu care ne dă pământ". Duca povestește în memoriile sale cum în 1919, în timpul campaniei electorale, țărani din Vâlcea îl întâmpinau cu urale de "Trăiască taica Averescu!" și nu-l recunosc nici pe el, nici pe Ionel Brătianu ca promotori ai reformei. Uitaseră țărani de 1907? Nu, dar Averescu le promisese pe front 5 hectare de pământ de fiecare familie. Setea de pământ era atât de mare încât suprafețele promise contau acum cel mai mult.

- În epocă și ulterior s-a vorbit de iminenta intervenție armată a Austro-Ungariei în România pe timpul răzcoaiei, în tratatul secret de alianță cu Austro-Ungaria, încheiat de regele Carol I, era prevăzută o asemenea alternativă?

- Nu, tratatul cu Austro-Ungaria nu prevedea ajutor armat decât dacă una din părți era atacată fără provocare din exterior. Dar România făcea parte dintr-o zonă europeană fierbinte, dovadă că peste numai câțiva ani vor izbucni războaiele balcanice. Austro-Ungaria se temea tot mai mult de întinderea răzcoaiei și în Transilvania unde potențialul explosiv avea un temei național. Apoi, unii boieri din zona subcarpatică au cerut ajutor armatei austro-ungare pe motiv că guvernul român este incapabil. A fost, deci, un moment general de derută. Cercetarea arhivelor străine poate aduce informații noi în această privință.

- Care apreciați a fi punctele vulnerabile ale istoriografiei de până în anul 1990, consacrate răzcoaiei din 1907?

- Exagerarea rolului avut la sate de cluburile socialiste, nu mai vorbesc de încercarea de a vedea în răzcoala din 1907 un reflex al celei rusești din 1905. În realitate, 1907 e un "produs românesc": izbucnirea necontrolată a unor oameni care au suferit prea mult până le-a ajuns cuțitul la os. Nu se poate vorbi în 1907 despre o alianță conștientă între țărani și muncitori, scena de la Pașcani este reală, dar reprezintă o atitudine firească, de solidaritate cu niște oameni aflați în suferință. Din păcate, ea a fost supralicitată ca germen al alianței dintre clase. Dar dacă unele aspecte au fost supralicite, altele n-au fost suficiente de bine cercetate și puse în valoare. Analiza psihologiei mulțimilor, a mentalității țaranului român încă își așteaptă cercetătorii. Intuițiile artistice ale unor scriitori, precum Liviu Rebreanu, ne lasă să întrevădem aici o bogăție lăuntrică fără seamăn, poate. Prea puțin cercetată în profunzime a fost și solidaritatea intelectualilor români de la 1907, născută la confluența cunoașterii reale a țaranului cu atitudinea critică, specifică intelectualilor, față de putere. Chiar și numai aceste argumente arată că Răzcoala din 1907 constituie o temă actuală de cercetare.

- Dacă ați sintetiza învățămintele răzcoaiei din 1907 într-un singur avertisment, care ar fi acesta?

- Nu uitați că răbdarea românească are margini! Este adevărul pe care ni l-a arătat și Decembrie 1989. Cei ce vor să cunoască poporul român, de la acest adevăr să înceapă.

Mihai IORDĂNESCU